

Austatud lugeja!

Mõni aasta tagasi lugesin Karl August Hindrey raamatut „Minu elukroonika“ (Eesti Päevaleht 2010). Jätsin selle pooleli leheküljel 321. Täpselt seal ja hetkega. Sellel leheküljel lõpetab Hindrey jutustuse sellest, kuidas ta oma läbi jää vajunud koera uppuma jättis. Lõpetab sõnadega: „Ja kui ma enda elus palju olen püüdnud vabandada, siis ei saa ma seda mingipärast mitte kuidagi viisi teha.“ Ja hoolimata nendest sõnadest ei suutnud ma sellisest inimesest enam ridagi edasi lugeda. Tänapäevani ei ole suutnud.

Me mitte ainult mõtleme, vaid ka teeme oma elus asju, mis ei ole alati head. Nagu ütleb Mika Waltari oma raamatus „Inimkonna vaenlased“ (Varrak 2013): „Ükski inimene ei saa kogu aeg olla see, kes ta tahab olla. Siis ta ei oleks inimene, vaid jumal.“ Kuid inimeseks olemisega ei saa ennast alati õigustada. Kõigi meie elus on tegusid, mida mitte miski ei õigusta. Aga nad on osa meie elust.

Nagu kirjutab Ele Liiv käesolevas numbris, on Euroopa Inimõiguste Kohus pannud sel aastal aluse õigusele olla unustatud Internetis. Kaasus ise oli lühidalt järgmine. 1990. aastate lõpus avaldati ajalehes teade selle kohta, et isiku sotsiaalkindlustusvõlgade tõttu müüakse enampakkumisel tema kinnisvara. Isik nõudis nüüd, et Google'i äriühinguid kohustataks eemaldama või peitma tema andmed nii, et need ei ilmuks enam otsingutulemustes ega annaks linke sellele ajalehele. Kaebaja kinnitas, et teda puudutanud vara arestimise küsimus on juba aastaid tagasi lõplikult lahendatud ega oma praegusel ajal enam tähtsust. Euroopa Inimõiguste Kohus leidis, et põhiõigus unustusele kaalub üldjuhul üles kolmanda isiku huvi andmete avaldamise vastu. Õigus unustusele eeldab, et asjakohane informatsioon on vananenud. Seejuures ei oma tähendust see, et informatsioon avaldati õiguspäraselt ja andmed vastavad tegelikkusele.

Just see viimane paneb mind mõtlema. Mida me väärtustame: kas hindame üksnes ideaalset inimest, teades samas, et sellist pole olemas – seega väärtustame näivust –, või siis hindame seda teist, lihast ja luust kaaskodanikku koos kõigi tema vigadega? Jah, neid vigu võib olla päris palju. Kuid võib-olla pole neid rohkem kui teistel, ainult teiste vigu me ei tea – me ei tunne neid teisi. Õigus unustusele tähendabki eelkõige õigust jääda tundmatuks neile, kes meid veel ei tunne. Anda meile võimalus suhelda nendega n-ö puhtalt lehelt. Ja sodida see täis. Sest taas kord Mika Waltari sõnadega, „[m]õnda aega võib oma tõelisi omadusi teeskluse ja silmakirjalikkusega varjata. Kuid lõpuks tuleb teesklus alati ilmsiks ja lambanahk kukub hundi õlgadelt maha“.

Aga võib-olla peaksime oma eksimuste peitmise asemel tegema hoopis nii, nagu tegi Hindrey oma koeralooga: oma vigu avalikult tunnistama? Hindrey ei mõistnud tagantjärele iseennast, ta kahetses, väga-väga kahetses. Kahetsusega tegi ta korraga mõlemat: sidus ennast teoga ja distantseerus sellest. Vaid läbi kahetsemise sai ta öelda, et kõike kirjeldatud tegi küll tema, aga see ei olnud temale vastuvõetav käitumine. Indrek Hargla ütleb ühes oma Melchiori raamatutest, et patud, mida ei ole karistatud ega kahetsetud, elavad edasi. Hindrey tappis oma patu. Võib-olla peaksime seda oma ühiskonnas õpetama, selle asemel et mõelda välja, kuidas Google'it, seda va tänapäevast paturegistrit hageda.

Mehe mõõt ei pidavat olema see, kas ta vigu teeb, vaid see, kuidas ta neid parandab. Ühel päeval loen ma Hindrey elulugu kindlasti edasi. Alates leheküljelt 321.

Katrin Prükk